

ONOMASTICA URALICA 5.**Szerkesztette: HOFFMANN ISTVÁN – TÓTH VALÉRIA****Debrecen–Helsinki, 2007. 172 lap**

1. Az uráli nyelvek tulajdonneveinek vizsgálatára szakosodott, 2000-ben alapított *Onomastica Uralica* című sorozatnak az indításkor megfogalmazott alapvető célja a nemzetközi kooperáció lehetőségének biztosítása az uráli nyelvek névkutatói számára, azonos szemléleti háttér és terminológiai készlet kidolgozásával. Ezt szem előtt tartva a sorozattervet tartalmazó 0. kötetet követően (szerk.: HOFFMANN ISTVÁN, 2000) az uráli nyelvek válogatott névtudományi bibliográfiáját és az *Onoma* című folyóirat magyar vonatkozású írásait, bibliográfiáit közreadó (OU. 1a, b, c), az uráli nyelvek helynévkutatásának történetét feltáró művek (OU. 2, 2002), valamint az uráli nyelvek helységneveit bemutató (OU. 3, 2005) és az uráli nyelvek kölcsönneveit tárgyaló (OU. 4, 2007) tanulmánykötetek jelentek meg 2007-ig. A vállalkozásba bevont 15 kutatóközpontot képviselő mintegy 40 szerző összehangolt tevékenységének eredménye egy összesen közel 1600 lapnyi terjedelmű, magas színvonalú tudományos könyvsorozat lett (az adatokhoz vö. HOFFMANN ISTVÁN írását a kötetben, 7–14). A periodika az ötödik számtól – a 2005-ben Joskar-Olában, a 10. Nemzetközi Finnugor Kongresszus kerekasztal-konferenciáján hozott döntés értelmében – kibővített szerkesztőbizottsággal folyóirattá alakult át. A kiadvány *Tanulmányok, Krónika, Szemle* és *Az uráli nyelvek névtudományi bibliográfiája* állandó rovatokkal rendelkezik. Az írások nyomtatásban angolul vagy oroszul jelennek meg, de az online változat (<http://mnytud.arts.unideb.hu/onomural>) az eredeti nyelven is közli a műveket. A folyóirat csak lektorált tanulmányokat tartalmaz. Az első közlések mellett az új formátum a magyar névkinccsel, illetve névtudománnyal foglalkozó, eddig csak magyarul megjelent tanulmányok nemzetközileg jobban hozzáférhető, angol vagy orosz nyelvű megjelentetését is lehetővé teszi.

2. **Tanulmányok.** – HOFFMANN ISTVÁN és MATICSÁK SÁNDOR írása (7–17) a 10. Nemzetközi Finnugor Kongresszus névtudományi vonatkozású eseményeiről ad képet. A kongresszuson HOFFMANN ISTVÁN az *Onomastica Uralica* című sorozat első öt évéről számolt be, valamint felvázolta a periodika következő öt számának tematikáját (víznevek, helynévgyűjtés, névföldrajz, nép- és törzsnevek, földrajzi köznevek az uráli nyelvekben). MATICSÁK SÁNDOR a kongresszus összes előadásának csaknem tizedét kitevő 34 névtani témájú prezentáció közül tizenkettőt részletesen is bemutat. T. N. DMITRIJEVA (19–30) a Kazim medencéjében használatos, 'egyfajta tó' jelentésű három hanti földrajzi köznévi jelentéseit (pl. 'időszakos tó, vízmosás', 'kárászos tó', 'tó forrással'), használati körét és a helynevekben való elterjedtségét, illetve megoszlását vizsgálja. MATICSÁK SÁNDOR (31–43) a Mordvin Köztársaság vízneveinek hat kronológiai rétegét mutatja be (1. ősi, etimológiailag nem átlátszó réteg, 2. balti, 3. iráni, 4. mordvin, 5. középső Volga-vidéki török, 6. orosz), különös tekintettel a mordvin és orosz eredetű nevekre, illetve ezeknek a terület víznévrendszerében való jelentőségére. A mordvin és az orosz víznevek szerkezetét, elterjedtségét vizsgálva megállapítja, hogy a mordvin nevek súlya – a későbbi

török és orosz betelepülés ellenére – nagyobb, mint gondolnánk. HOFFMANN ISTVÁN (45–57) a történeti szemléletnek a névkutatásban való jelentőségét hangsúlyozva áttekinti a magyar helynévkutatás történetét, más tudományágakkal (történettudomány, történeti földrajz, helytörténet stb.) való kapcsolatát, módszereit és lehetőségeit (például újabb nyelvészeti irányzatok bevonását a vizsgálatba).

Krónika. – FERCSIK ERZSÉBET a magyar névtudomány intézményi hátterének az elmúlt fél évszázadbéli változásairól, valamint az állandó bizonytalanság megszüntetésére a Magyar Nyelvtudományi Társaságon belül létrehozott Névtani Tagozat megalakulásáról, eddigi munkájáról számol be a tagozat titkáraként (59–63). MATICSÁK SÁNDOR a finnugor nyelvek két nemzetközi jelentőségű kutatójának, Dmitrij Vasziljevics Cigankinnak (64–9) és Ivan Sztjepanovics Galkinnak (69–72) a munkásságát méltatja születésnapjuk alkalmából. HOFFMANN ISTVÁN Kiss Lajosról közöl nekrológot, kiemelve a 2003-ban elhunyt tudósnek az európai névkutatás színvonalán álló névetimológusi teljesítményét (72–6). NYIRKOS ISTVÁN a szintén 2003-ban elhunyt Mező András egyenletesen magas színvonalú, gazdag tematikájú névtani munkásságát méltatja (76–82).

Szemle. – NYIRKOS ISTVÁN Sirkka Paikkala finn családnév-történeti monográfiáját (83–8), B. GERGELY PIROSKA Hajdú Mihály névtankönyvét (88–9), TÓTH VALÉRIA Fehértói Katalin „Árpád-kori személynévtár”-át (96–101), SZENTGYÖRGYI RUDOLF a Hoffmann István által szerkesztett, a debreceni névtani kutatócsoport által készített „Korai magyar helynévszótár” első kötetét ismerteti (101–9). MATICSÁK SÁNDOR N. V. Kazajevának a Mordvin Köztársaság helyneveivel foglalkozó művét (109–14), SZÉKELY B. GÁBOR pedig Tatyjana Dmitrijevának a Kazim-medence helyneveit tárgyaló monográfiáját (114–8) mutatja be.

Az uráli nyelvek névtudományi bibliográfiája (2000–2005). – A folyóirat e rovata a 2000–2005 között megjelent, az uráli nyelvek névtudományi kérdéseit tárgyaló fontosabb szakirodalmi munkák listáját adja közre nyelvenkénti bontásban, az Onomastica Uralica hasonló, 1999-es kiadású művekkel záruló bibliográfiaköteteinek (1a, b) felépítését követve. E számban a legfrissebb finn (összeállította: EEVA-LIISA STENHAMMAR; 119–55), komi (összeállította: A. G. MUSANOV; 157–62) és udmurt (összeállította: LYUDMILA KIRILOVA; 163–9) szakirodalmi tételek jegyzékét találhatjuk meg. A kötetet rövidítésjegyzék zárja.

BÖLCSKEI ANDREA – SLÍZ MARIANN

NAMENKUNDLICHE INFORMATIONEN 91–92. (2007)

Szerkesztő: ERNST EICHLER – KARLHEINZ HENGST – DIETLIND KRÜGER
Leipziger Universitätsverlag, Leipzig, 2007. 435 lap

A folyóirat újabb kötete, a 2007. évi 91–92. szám a megszokott szerkesztésben jelent meg. Tartalma:

Tanulmányok. – WOLFGANG P. SCHMIDT (11–4) tanulmányában elutasítja H. KRAHE álláspontját, mely szerint az óeurópai víznevek a még egységes indogermán